

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ"
для студентів напряму підготовки
6.030504 "Економіка підприємства"
всіх форм навчання**

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та менеджменту.

Протокол № 3 від 21.10.2014 р.

Укладачі: Тищенко Д. О.
Кулешова Н. В.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Економіка та організація інноваційної діяльності" для студентів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" всіх форм навчання / уклад. Д. О. Тищенко, Н. В. Кулешова. – Х : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 72 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій, практичних, семінарських та лабораторних занять, матеріали щодо закріплення знань (індивідуальне завдання, самостійну роботу, контрольні запитання), методичні рекомендації щодо оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" всіх форм навчання.

Вступ

Ефективне функціонування вітчизняних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України безпосередньо залежить від їх активної інноваційної діяльності. Сьогодні інноваційна діяльність підприємств стає одним із найвагоміших чинників досягнення стійких ринкових позицій, отримання конкурентних переваг та забезпечення фінансової стабільності. У свою чергу інноваційний напрям стратегій і тактики розвитку підприємства ставить нові вимоги до змісту, організації і методики управлінської діяльності, викликає необхідність формування і удосконалення специфічних форм інноваційної діяльності на підприємстві.

Навчальна дисципліна "Економіка та організація інноваційної діяльності" (ЕІОД) є нормативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" для всіх форм навчання (табл. 1.1).

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1.1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	2	3	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Нормативна	
Модулів – 2	Напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		3-й	4-й
Загальна кількість годин – 144		Семестр	
		6-й	7-й
		Лекції	
		28 год	26 год

1	2	3	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Практичні, семінарські	
		22 год	18 год
		Лабораторні	
		6 год	–
		Самостійна робота	
		88 год	96 год
		у тому числі ІНДЗ	
		18 год	
		Вид контролю	
		екзамен	
		4 год	4 год

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 64 %;

для заочної форми навчання – 46 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання даної навчальної дисципліни формування у студентів системи компетентностей, які необхідні для забезпечення ефективної економіки й організації інноваційної діяльності на підприємстві.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

засвоєння знань щодо принципів функціонування та розвитку інноваційної діяльності на різних рівнях управління; засад побудови системи менеджменту інновацій; принципів державного регулювання та підтримки інноваційної політики на підприємстві;

опанування практичних методів стратегічного управління інноваційними процесами; методів організації, планування і фінансування інноваційних процесів;

отримання практичних навичок щодо оцінки ефективності та впровадження нововведень на підприємстві; вибору джерел фінансування інноваційних проектів; формування науково обґрунтованої інноваційної стратегії підприємства.

Об'єктом навчальної дисципліни є процеси інноваційної діяльності підприємств.

Предметом навчальної дисципліни є система знань, вмінь, і навичок щодо економіки й організації інноваційної діяльності на підприємстві.

До вивчення навчальної дисципліни "Економіка та організація інноваційної діяльності" студент приступає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного циклу. Теоретико-методологічною базою вивчення дисципліни "Економіка та організація інноваційної діяльності" є попередні навчальні дисципліни: "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Економіка підприємства", "Менеджмент", "Економічний аналіз", "Оптимізаційні методи та моделі", "Економетрика", "Статистика". У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Управління проектами", "Економічне управління підприємством", "Управління стратегічними змінами", "Обґрунтування та експертиза бізнес-проектів", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських та магістерських дипломних робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконуючи практичні завдання. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

місце та роль інновацій у системі господарювання, сучасні світові тенденції розвитку інновацій;

сутність сфери інноваційної діяльності, систему класифікації інновацій, поняття та етапи життєвого циклу інновацій;

сутність попиту на інновації та засоби його відображення, умови, за яких інновація стає товаром;

сутність та складові елементи інноваційної політики фірми, види інноваційних стратегій та їх співвідношення;

зміст понять техніка і технологія, техніко-технологічна база підприємства, технічний розвиток; показники технічного рівня підприємства, напрямки відтворення техніко-технологічної бази підприємства;

особливості менеджменту на стадіях життєвого циклу інновацій, ключові аспекти оперативного менеджменту, основні критерії вибору організаційних структур управління інноваційною діяльністю;

наукові організації як джерело формування та реалізації інновацій, ринкові суб'єкти інноваційної діяльності, організаційні форми інтеграції науки та виробництва;

зміст та завдання оперативно-календарного планування;

цілі та завдання системи фінансування інноваційної діяльності, види фінансування інноваційних процесів, сутність ризикового фінансування інноваційної діяльності на базі венчурного капіталу, лізингове фінансування та його особливості, інноваційний проект як об'єкт фінансування;

інструменти державної підтримки інноваційної діяльності;

стимули і стимулювання інноваційної діяльності, правові аспекти охорони інтелектуальної власності;

загальну схему моніторингу інновацій;

основні принципи вимірювання ефективності інноваційної діяльності, показники економічної ефективності інноваційних проектів;

ВМІТИ:

проводити оцінку рівня і успішності продуктивних і процесних інновацій;

здійснювати систематичний аналіз діяльності підприємства, його поточного стану та перспективної позиції на ринку;

аналізувати рівень інноваційного розвитку регіонів;

формуванню інноваційну політику фірми, здійснювати вибір стратегій інноваційного розвитку та програм з їх реалізації;

визначати напрямки технологічного розвитку підприємства;

формуванню систему управління інноваційними процесами на підприємстві;

обирати та моделювати організаційні форми інтеграції науки та виробництва;

здійснювати оцінку ризиків інноваційних проектів;

обирати оптимальні форми лізингових договорів та платежів за ними;

проводити стимулювання творчої активності працівників, що займаються інноваційною діяльністю;

здійснювати комплексну оцінку ефективності інноваційних проектів;

володіти: методикою використання міжнародного патентного класифікатора.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійних компетентностей, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
ЕОІД 1	Розробляти інноваційну стратегію підприємства	Визначати найвагоміші чинники комерційної успішності продуктових інновацій та її оцінку
		Оцінювати рівень процесних інновацій за допомогою експертних оцінок
		Здійснювати вибір та обґрунтовувати вид стратегії інноваційного розвитку підприємства
		Визначати напрямки технологічного розвитку за допомогою S-подібних кривих
ЕОІД 2	Розробляти практичні рекомендації щодо ефективного управління інноваційними процесами на підприємстві	Проводити аналіз системи управління інноваційними процесами та оцінювати її ефективність
		Обґрунтовувати процес планування і контролю інноваційної діяльності на підприємстві
		Проводити відбір, оцінки найкращих інноваційних пропозицій, та визначати оптимальні інструменти їх фінансування
		Визначати ефективні інструменти та засоби державної інноваційної політики, та їх застосовувати при організації інноваційної діяльності підприємства
		Розробляти рекомендації щодо стимулювання творчої діяльності та інноваційної активності персоналу підприємства. Розраховувати суми ліцензійних платежів та визначати вартість ліцензійної угоди
		Організувати та проводити моніторинг науково-технічної та інноваційної діяльності
		Здійснювати комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. А.1 додатка А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку

Тема 1. Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку

1.1. Становлення та розвиток теорії інновацій.

Генезис інноваційних теорій. Вплив інновацій на соціально-економічний розвиток суспільства. Теорія циклічних економічних криз. Теорія довгих хвиль Кондратьєва М. Д. Теорія економічного розвитку Й. Шумпетера. Дослідження Кузнеця С. С., Г. Менша та Р. Фостера. Концепція технологічних устроїв.

1.2. Місце та роль інновацій у системі господарювання.

Типи економічного зростання. Чинники переходу господарських систем до інноваційного типу розвитку. Основні ознаки економіки знань. Характеристика показника рівня взаємодії науки та бізнесу. Класифікація світового співтовариства за темпами технологічного та економічного розвитку.

1.3. Сучасні світові тенденції розвитку інновацій.

Стадія інвестиційного розвитку. Стадія інноваційного розвитку. Гуманістичне суспільство. Сучасна ринкова модель економіки. Визначення та характеристика поняття "інтелектуального продукту". Зміст показника наукомісткості виробництва. Чинники інноваційної активності вітчизняних підприємств.

Тема 2. Сутнісна характеристика інноваційних процесів

2.1. Сутність сфери інноваційної діяльності.

Визначення понять "новація" та "інновація", їх принципові відмінності. Основні форми нововведення. Сутність інноваційної діяльності. Характерні риси суб'єктів та об'єктів інноваційної діяльності. Сутнісна характеристика фаз інноваційного процесу. Зміст поколінь моделей інноваційного процесу за Р. Росвелом.

2.2. Система класифікації інновацій.

Підходи до класифікацій інновацій. Основні критерії класифікацій інновацій. Види інновацій та їх сутнісна характеристика за змістом,

ступенем новизни, сферою діяльності організації, інтенсивністю інноваційних процесів, рівнем об'єктивного та суб'єктивного сприйняття, причинами виникнення, ступенем впливу на технологічне і соціальне середовище. Класифікація інновацій за А. Пригожиним. Класифікатор інновацій, інноваційних процесів та нововведень.

2.3. Життєвий цикл інновацій.

Визначення та зміст "життєвого циклу" інновацій. Стадії життєвого циклу інновацій та їх характерні риси. Життєвий цикл попиту і технологій. Життєвий цикл попиту і товарів.

Тема 3. Особливості процесу створення та формування попиту на інновації

3.1. Сутність попиту на інновації та засоби його відображення.

Характеристика сучасної ринкової економіки. Суб'єкти, об'єкти та ринкові сили інноваційного ринку. Визначення поняття "інноваційний попит". Основні етапи формування попиту на інноваційну продукцію. Аналіз попиту на інноваційну продукцію.

3.2. Умови, за яких інновація стає товаром.

Визначення понять "інноваційний товар" та "оригінальний продукт". Характеристика етапів процесу створення нової продукції. Чинники формування комерційного потенціалу новацій. Кількісна оцінка якості товару. Зміст показника конкурентоспроможності інновації. Сутність методу функціонально-вартісного аналізу.

3.3. Чинники попиту на інновації.

Внутрішні та зовнішні чинники попиту на інновації. Стимулюючі та дестимулюючі чинники попиту на інновації. Характеристика видів попиту на інновації.

Тема 4. Інноваційна політика фірми

4.1. Сутність та складові елементи інноваційної політики фірми.

Визначення та зміст Інноваційної політики організації. Мета та основні завдання інноваційної політики організації. Характерні риси принципів інноваційної політики. Сутнісна характеристика складових інноваційної політики. Тактичні та стратегічні аспекти інноваційної політики. Основні стимулюючі та дестимулюючі чинники розвитку інноваційних процесів.

4.2. Розроблення інноваційної стратегії.

Визначення поняття "стратегія". Основні завдання розроблення інноваційних стратегій на підприємстві. Сутність стратегічного планування інноваційної діяльності організації. Характеристика етапів стратегічного планування інноваційної діяльності. Зміст основних розділів стратегічного плану.

4.3. Види інноваційних стратегій та їх співвідношення.

Сутність та зміст інноваційної стратегії організації. Підходи до розробки інноваційної стратегії. Базові та функціональні інноваційні стратегії організації. Класифікація інноваційних стратегій залежно від мети і позиції організації на ринку.

Тема 5. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства і продукції

5.1. Техніка і технологія як складові техніко-технологічної бази підприємства.

Типи технологій та їх зміст. Вибір типу технології. Сутність технологічних змін і поняття "технологічного розриву". Інтерпретація S- подібної кривої розвитку технологій.

5.2. Технічний розвиток і показники технічного рівня підприємства.

Цілі та пріоритети технічного розвитку підприємства. Вимоги до системи оцінювання технічного рівня підприємства. Основні показники технічного рівня підприємства.

5.3. Напрями відтворення техніко-технологічної бази підприємства.

Відтворення і вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства. Систематизація функцій управління науково-технічної та інноваційної діяльності. Характеристика процесу планування оновлення техніко-технологічної бази. Напрями відтворення техніко-технологічної бази підприємства. Формулювання каталогу інноваційних проблем. Підтримання технічного рівня виробництва. Основні розділи плану оновлення продукції. Чинники успішності використання зовнішньої системи науково-технічного розвитку. Розроблення і впровадження нових технологічних процесів.

Тема 6. Система управління інноваційними процесами

6.1. Особливості менеджменту на стадіях життєвого циклу інновацій.

Об'єктивна необхідність управління суб'єктами інноваційної діяльності. Організація управління інноваційною діяльністю. Характеристика

основних етапів інноваційного процесу. Особливості організації управління дослідженнями, розробками та впровадженням інновацій. Джерела фінансування інноваційної діяльності на різних етапах життєвого циклу інновацій. Дифузії інновацій. Трансфер нововведень. Моделі інноваційного процесу. Принципові відмінності між інноваційним та стабільним процесами.

6.2. Ключові аспекти оперативного менеджменту.

Сутність оперативного менеджменту інноваційної діяльності. Проблеми та завдання оперативного менеджменту на стадіях життєвого циклу інновацій. Інформаційна база та її ефективне використання.

6.3. Основні критерії вибору організаційних структур управління інноваційною діяльністю.

Місце та роль організаційних структур в управлінні інноваційною діяльністю. Характеристика організацій механістичного і органічного типів. Види організаційних структур. Особливості організаційних структур управління інноваційною діяльністю. Принципи та етапи побудови організаційних структур управління інноваційною діяльністю. Обґрунтування вибору організаційних структур управління інноваційною діяльністю на стадіях життєвого циклу.

Тема 7. Сучасні організаційні форми реалізації інновацій

7.1. Наукові організації як джерело формування та реалізації інновацій.

Характеристика наукового комплексу України. Взаємодія наукових секторів у процесі створення інновацій. Класифікаційна схема наукової діяльності забезпечення інновацій. Форми організації наукової діяльності (академічна, вузівська, галузева, заводська, комерційна).

7.2. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності.

Інноваційне підприємство як суб'єкт господарювання. Основні категорії та характеристика суб'єктів інноваційної діяльності. Інституційні форми інноваційного підприємства. Види підприємств, які беруть участь в інноваційних процесах. Специфіка венчурного бізнесу. Зміст основних етапів функціонування венчурної фірми. Інноваційні підприємства в Україні.

7.3. Організаційні форми інтеграції науки та виробництва.

Сутнісна характеристика бізнес-інкубаторів. Специфіка діяльності бізнес-інкубаторів. Особливості функціонування центрів трансферу технологій, технопарків, технополісів, науково-технічних альянсів та консорціумів.

Змістовий модуль 2

Система управління інноваційною діяльністю підприємства

Тема 8. Фінансування інноваційних процесів

8.1. Цілі та завдання системи фінансування інноваційної діяльності.

Стратегія фінансування інноваційної діяльності. Механізм фінансування інноваційної діяльності. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності. Фінансове регулювання інноваційної діяльності. Фінансові інструменти та індикатори інноваційної діяльності.

8.2. Види фінансування інноваційних процесів.

Визначення "джерел надходження інвестицій". Види інвестицій для фінансування інноваційних проектів. Характеристика основних джерел інвестування інноваційних проектів.

8.3. Сутність ризикового фінансування інноваційної діяльності на базі венчурного капіталу.

Принципова відмінність венчурного капіталу від традиційного кредитування. Венчурне фінансування: причини виникнення та використання. Переваги та недоліки венчурного фінансування. Характеристика діяльності венчурних фондів. Основні учасники формального та неформального секторів.

8.4. Лізингове фінансування та його особливості.

Визначення, зміст та призначення лізингового фінансування. Суб'єкти та об'єкти лізингу. Види та характеристика лізингових операцій. Переваги та недоліки лізингового фінансування. Принципові відмінності лізингу та оренди. Характерні риси лізингового платежу.

8.5. Інноваційний проект як об'єкт фінансування.

Види інноваційних проектів. Критерії та умови оцінювання інноваційного проекту. Економічна, соціальна та екологічна ефективність інноваційного проекту. Показники економічної, соціальної та екологічної ефективності інноваційного проекту. Стратегія фінансування інноваційного проекту.

Тема 9. Державне регулювання інноваційної діяльності

9.1. Інновації як об'єкт державної політики.

Характерні риси сучасного етапу розвитку економіки України. Головне призначення державної інноваційної політики. Принципи дер-

жавної інноваційної політики. Значення стратегічного державного регулювання інноваційної діяльності. Типи та сутнісна характеристика державної інноваційної політики. Види та напрямки реалізації державної інноваційної політики.

9.2. Інструменти державної підтримки інноваційної діяльності.

Методи та інструменти державного регулювання інноваційної діяльності. Характеристика органів регулювання інноваційної діяльності. Система пільг для інноваційних підприємств. Основні причини необхідності створення ефективної правової бази інноваційної діяльності в Україні.

Тема 10. Стимулювання інноваційної діяльності

10.1. Стимули і стимулювання інноваційної діяльності.

Функціональна структура кадрів. Визначення понять "мотив", "мотивація" та "стимулювання". Основні завдання стимулювання праці в інноваційній сфері. Типологія трудової мотивації працівників, що займаються творчою діяльністю. Форми і методи стимулювання інноваційної діяльності в організації. Концепція партисипативного управління. Способи розрахунку винагородити менеджерів. Нефінансові винагороди та їх класифікація.

10.2. Правові аспекти охорони інтелектуальної власності.

Інтелектуальна власність та інтелектуальні продукти. Форми та види інтелектуальних продуктів. Правовий захист продуктів інтелектуальної діяльності в Україні. Сутність винаходу. Вимоги до патентоспроможного винаходу та їх характеристика. Передавання прав на об'єкти промислової власності. Класифікація видів ліцензій. Вибір способу оплати ліцензії на переданий об'єкт інтелектуальної власності. Сутнісна характеристика франчайзингу.

Тема 11. Моніторинг інновацій

11.1. Моніторинг інновацій як основа новаторства.

Тлумачення поняття "моніторинг інновацій". Головне призначення, цілі та завдання моніторингу інновацій.

11.2. Загальна схема моніторингу.

Характеристика груп показників науково-технічної та інноваційної діяльності. Форми статистичних спостережень. Основні індикатори "інтенсивності" інноваційних процесів. Призначення патентного пошуку. Класифікація бібліографічного показника науково-технічної літератури.

Тематичний, пошуковий та іменний пошук. Основні етапи моніторингу інновацій. Джерела інформації для розроблення нових продуктів. Джерела інноваційних можливостей за П. Друкером.

Тема 12. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності фірми

12.1. Основні принципи вимірювання ефективності інноваційної діяльності.

Критерії оцінювання результатів інноваційної діяльності. Види ефекту від реалізації інновацій. Сутність та класифікація видів економічної ефективності інноваційної діяльності. Показники оцінки інноваційної діяльності підприємства та їх опис.

12.2. Основні показники економічної ефективності інноваційних проектів.

Принципи оцінювання економічної ефективності інноваційної діяльності. Види показників оцінки економічної ефективності інноваційних проектів. Чиста теперішня вартість, внутрішня норма рентабельності, індекс рентабельності інвестицій, термін окупності інноваційного проекту, точка беззбитковості. Оцінювання економічної ефективності, спрямованої на зниження рівня виробничих витрат: відносна економічна ефективність капіталовкладень, умовно-річна економія витрат, фактична економія витрат, річний економічний ефект.

12.3. Оцінювання соціальної ефективності.

Зміст соціальної ефективності інноваційної діяльності. Вплив інновацій на соціальні процеси. Ефективність соціально-цільової спрямованості проекту. Ефективність соціальних результатів інноваційного проекту.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчаль-

ний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					у тому числі					самостійна робота		
		лекційні	практичні, семінарські	лабораторні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота	усього	лекційні	практичні	лабораторні	проведення підсумкового контролю	виконання ІНДЗ	підготовка до занять	
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Змістовий модуль 1														
Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку														
<i>Тема 1. Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку</i>	6	2	2	–	–	–	2	9	2	1	–	–	–	6
<i>Тема 2. Сутнісна характеристика інноваційних процесів</i>	6	2	2	–	–	–	2	9	2	1	–	–	–	6
<i>Тема 3. Особливості процесу створення та формування попиту на інновації</i>	10	2	–	2	–	–	6	12	2	2	–	–	–	8
<i>Тема 4. Інноваційна політика фірми</i>	10	2	2	–	–	–	6	9	2	1	–	–	–	6
<i>Тема 5. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства і продукції</i>	9	2	–	2	–	–	5	12	2	2	–	–	–	8

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
<i>Тема 6. Система управління інноваційними процесами</i>	10	2	2	–	–	–	6	8	1	1	–	–	–	6
<i>Тема 7. Сучасні організаційні форми реалізації інновацій</i>	10	2	2	–	–	–	6	8	1	1	–	–	–	6
Разом за змістовим модулем 1	61	14	10	4	–	–	33	67	12	9	–	–	–	46
Змістовий модуль 2														
Система управління інноваційною діяльністю підприємства														
<i>Тема 8. Фінансування інноваційних процесів</i>	20	4	4	–	–	2	10	11	2	1	–	–	2	6
<i>Тема 9. Державне регулювання інноваційної діяльності</i>	10	2	2	–	–	4	2	13	2	1	–	–	4	6
<i>Тема 10. Стимулювання інноваційної діяльності</i>	10	2	2	–	–	4	2	12	1	1	–	–	4	6
<i>Тема 11. Моніторинг інновацій</i>	9	2	–	2	–	4	1	13	2	1	–	–	4	6
<i>Тема 12. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності фірми</i>	20	4	4	–	–	4	8	14	1	1	–	–	4	8
Разом за змістовим модулем 2	69	14	12	2	–	18	23	63	14	9	–	–	18	32
<i>Підготовка до екзамену</i>	10	–	–	–	–	–	10	10	–	–	–	–	–	10
<i>Передекзаменаційні консультації</i>	2	–	–	–	2	–	–	2	–	–	–	2	–	–
<i>Екзамен</i>	2	–	–	–	2	–	–	2	–	–	–	2	–	–
Усього годин за модулем	144	28	22	6	4		84	144	26	18	–	4		96

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами реферати (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття вносяться у відповідний журнал. Отримані студентом оцінки за окремі семінарські заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні запитання	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1.			
Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку			
<i>Тема 7.</i> Сучасні організаційні форми реалізації інновацій	<i>Тема семінарського заняття:</i> "Дослідження системи управління інноваційними процесами на прикладі окремих підприємств" 1. Технологічні парки України: стан та проблеми. 2. Нормативно-правова база Українських технопарків. 3. Особливості сучасної моделі технопарків України. 4. Дослідження організаційних форм інтеграції науки і виробництва на прикладі технопарку "Київська політехніка". 5. Основні проекти технопарків України	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [7;9; 11; 12; 14 – 16]
Усього годин		2	
Змістовий модуль 2			
Система управління інноваційною діяльністю підприємства			
<i>Тема 10.</i> Стимулювання інноваційної діяльності	<i>Тема семінарського заняття:</i> " Дослідження методів стимулювання творчої активності працівників у сфері інноваційної діяльності" 1. Особливості державного регулювання країн Європейського союзу. 2. Особливості державного регулювання в США. 3. Особливості державного регулювання в Японії. 4. Досвід державної підтримки інноваційної діяльності розвинених країн світу	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [7; 9; 11; 12; 14 – 16; 34; 35; 37]
Усього годин		1	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модулю	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль 1.</i> Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку	<i>Ситуаційне завдання 1.</i> Оцінка комерційної успішності продуктивних інновацій	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14–18; 26–28; 37]
	<i>Завдання 2.</i> Оцінка рівня процесних інновацій із застосуванням методів експертних оцінок	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 9; 11; 12; 14; 15; 37]
	<i>Завдання 4.</i> Вибір стратегій інноваційного розвитку за допомогою матричних методів	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14; 15; 37]
	<i>Завдання 6.</i> Вибір програм інноваційного розвитку за допомогою матричних методів в умовах продуктивних і процесних інновацій	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14; 15; 37]

1	2	3	4
	<i>Завдання 7.</i> Оцінка ризиків інноваційних проектів за допомогою статистичного методу.	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14 ;15; 36]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем "Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 18; 24; 26 – 28; 36; 37]
<i>Змістовий модуль 2.</i> Система управління інноваційною діяльністю підприємства	<i>Завдання 8.</i> Оцінка ризиків інноваційних проектів із застосуванням теорії ігор	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14 ;15; 36]
	<i>Завдання 9.</i> Обґрунтування вибору умов ліцензійної угоди та розрахунків ліцензійних платежів	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14; 15; 20 – 25; 36]
	<i>Завдання 11.</i> Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності. <i>Завдання 12.</i> Обґрунтування ефективності інноваційного проекту з покриття доріг панелями із сонячними елементами	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14; 15; 24; 25; 29; 36]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем "Система управління інноваційною діяльністю підприємства"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 18; 20 –23; 34 – 36]
Разом годин за модулями		19	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку

Тема 3. Особливості процесу створення та формування попиту на інновації

Завдання 1 (стереотипне). Річна програма випуску – 110 тис. од., наявне обладнання – піч камерна, потужністю – 60 кВт та вартістю – 5 600 грн, норма часу на обробку 100 виробів – 6,2 години, розцінка за 1 виріб складає – 0,65 грн.

Визначити ефективність організаційно-технічного заходу по відміні технологічної операції.

Завдання 2 (діагностичне). На основі наведених у табл. 6.2 даних оцінити науково-технічний рівень генератора високої частоти. Порівняти його з існуючими аналогами і зробити висновки про доцільність його освоєння.

Таблиця 6.2

Вихідні дані

Параметри	Напрями поліпшення	Коефіцієнт вагомості	Значення фактично досягнених параметрів	Значення параметрів за кращими світовими зразками
Потужність високої частоти, кВт	+	0,25	60	55
Продуктивність, кв. см/с	+	0,25	1,25	1,25
Коефіцієнт корисної дії, %	+	0,20	67	60
Стабільність частоти, % відхилення	-	0,20	22	28
Надійність, год.	-	0,15	700	650
Потужність, що споживається від електромережі, кВт	+	0,05	105	119
Потреба у воді за хвилину, л	-	0,05	23,4	55
Габаритні розміри, куб. м	-	0,05	2,0 x 1,3 x 2,2	1,5 x 1,3 x 1,8

Завдання 3 (евристичне). На підставі даних табл. 6.3 побудувати рейтинг регіонів України за інтегральним показником інноваційного розвитку.

Таблиця 6.3

Показники інноваційного розвитку регіонів України

Регіони	Обсяг витрат на інноваційну діяльність, млн грн	Кількість підприємств, що впроваджували інноваційні процеси	Кількість найменувань освоєних нових видів продукції
1	2	3	4
Східний регіон (Донецька, Луганська, Харківська області)	5 326,7	29 400	289
Західний регіон (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області)	889,9	89 900	549

1	2	3	4
Північний регіон (Житомирська, Сумська, Чернігівська області)	466,1	23 900	238
Південний регіон (Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська області, Автономна Республіка Крим, м. Севастополь)	1 466,2	33 300	239
Центральний регіон (Вінницька, Дніпропетровська, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська області та м. Київ)	2 091,3	57 400	595

Змістовий модуль 2

Система управління інноваційною діяльністю підприємства

Тема 8. Фінансування інноваційних процесів

Завдання 1 (стереотипне). Фінансовий менеджер пропонує Вам інвестувати в підприємство 120 тис. грн, обіцяючи повернути 130 тис. грн через 2 роки. За яких умов запропонований варіант інвестування буде найпривабливішим?

Завдання 2 (діагностичне). Підприємство планує випускати новий вид продукції. За оцінками експертів, воно може опинитись в одній із чотирьох можливих ситуацій:

- 1) виникне додаткова потреба в уже існуючій продукції;
- 2) явиться необхідність оновлення існуючої продукції;
- 3) змінити технологію виробництва існуючої продукції;
- 4) постане необхідність розробки нової продукції.

Досвід роботи підприємства свідчить, що імовірність розглянутих станів відповідно становить: 0,4; 0,3; 0,2 0,1. Залежно від ситуації, що виникне на ринку, керівництво підприємства може прийняти такі рішення:

- 1) збільшити випуск існуючої продукції;
- 2) оновити асортимент існуючої продукції власними силами;
- 3) укласти договір на розроблення і постачання технології з іншим підприємством;
- 4) здійснити переорієнтацію діяльності підприємства.

Можливі прибутки відповідно до обраних стратегій становлять:

$$\begin{bmatrix} 12 & 3 & 6 & 2 \\ 5 & 6 & 7 & 9 \\ 5 & 3 & 9 & 4 \\ 11 & 7 & 6 & 4 \end{bmatrix}.$$

Необхідно на основі оцінки ризику стратегій здійснити вибір оптимальної, використовуючи критерій Ходжена – Лемана. Зробити висновки щодо обраної стратегії підприємства.

Завдання 3 (евристичне). За результатами прогнозування визначено суми грошових надходжень від реалізації інноваційного проекту вартістю 500 тис. грн (упродовж 3 років) та ймовірність реалізації його окремих варіантів.

У перший рік грошові надходження прогноуються з ймовірністю 0,55 на рівні 180,0 тис. грн, або з ймовірністю 0,45 на рівні 215,0 тис. грн. На другий рік, якщо надходження за 1-й рік становитимуть 180,0 тис. грн, то у 2-му році складатимуть 210 тис. грн (з ймовірністю 0,7) або 110 тис. грн (з ймовірністю 0,3). Якщо ж надходження за 1-й рік дорівнюватимуть 215,0 тис. грн, то в 2-му році складатимуть 290,0 тис. грн (з ймовірністю 0,5) або 236 тис. грн (0,5). На третій рік, якщо у 2-му році дорівнюватиме 180 тис. грн, то у 3-му році складатимуть 375,0 тис. грн (з ймовірністю 0,7) або 320,0 тис. грн (з ймовірністю 0,3). Якщо у 2-му році дорівнюватимуть лише 110 тис. грн, то в 3-му році прогноуються надходження на рівні 155 тис. грн (з ймовірністю 0,6) або 93,0 тис. грн (з ймовірністю 0,4). Якщо за 2-й рік дорівнюватиме 290,0 тис. грн, то в 3-му році складатимуть 389,0 тис. грн (з ймовірністю 0,8) або 335,0 тис. грн (з ймовірністю 0,2). Якщо за 2-й рік дорівнюватиме 236 тис. грн, то в 3-му році – складатиме 187 тис. грн (з ймовірністю 0,4) або 104 тис. грн (з ймовірністю 0,6). Необхідно проаналізувати рівень ризикованості інноваційного проекту.

Тема 10. Стимулювання інноваційної діяльності

Завдання 1 (стереотипне). Підприємство придбало просту ліцензію на використання нової технологічної лінії впродовж 4-х років. За умовами ліцензійної угоди визначено наступні обсяги продажів, які становитимуть: у 1-й рік – 15 000 од., на 2-й рік – на 33 % більше ніж за попередній період, на 3-й рік – 150 % від обсягів 1-го року, 4-й рік – 80 % від обсягів

1-го року. Базова ціна одиниці становитиме 1 500 грн (та буде зростати на 4 % щороку, окрім останнього – 1 200 грн). Розрахуйте суму винагороди ліцензіару (ставка роялті – 5 %) за умов сплати: 1) періодичних відрахувань; 2) паушального платежу. Ставка дисконту за подібними проектами береться на рівні 25 %.

Завдання 2 (діагностичне). Підприємство володіє ноу-хау виробництв виробів. Витрати на виробництво виробів без використання ноу-хау становлять 7,5 у.о. за одиницю. При цьому 40 % собівартості являють собою витрати праці. Підприємство продає 450 000 виробів на рік. Ноу-хау дає підприємству можливість заощаджувати на кожній продукції, що випускається. При цьому 1,30 у.о. заощаджуються за рахунок матеріалів, що використовуються та, 45 % – трудових витрат. За прогнозами, ця перевага збережеться протягом 6 років. Необхідно оцінити вартість ноу-хау при ставці дисконту 15 %.

Завдання 3 (евристичне). Одна з американських фірм виявила намір придбати ліцензію на розроблений Інститутом електрозварювання ім. Патона Є. О. новий контактний спосіб зварювання труб діаметром 720 – 1 220 мм.

Як показало попереднє вивчення умов застосування нової технології і пов'язаних з цим витрат, обсяг виконуваних зварювальних робіт щодо згаданих труб може становити до 24 000 стиків на рік, додаткові капітальні вкладення в освоєння нового способу зварювання приблизно 500 тис. дол., економія поточних витрат (прибуток) з розрахунку на один стик – 75 дол. Нова технологія зварювання може бути освоєна фірмою-ліцензіатом протягом одного року. Припускається, що строк дії ліцензійної угоди становитиме 10 років. За даними американських джерел розмір можливої винагороди для патентованої продукції (точніше способів її виготовлення) коливається в межах 23 – 35 %, а отже, може бути взята на рівні середньої величини – 29 % від загальної суми прибутку ліцензіата. Сукупні приведені витрати на підготовку і продаж ліцензії за попередніми розрахунками Інституту електрозварювання ім. Патона Є. О. не перевищать 800 тис. грн. Дати оцінку ефективності продажу ліцензії.

Тема 12. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності фірми

Завдання 1 (стереотипне). Визначити річний економічний ефект від виробництва та споживання харчових поліпшувачів із натуральної си-

ровини, які використовуються в хлібопекарській промисловості. Вихідні дані наведені в табл. 6.4. Нормативну економічну ефективність прийняти 15 %.

Таблиця 6.4

Вихідні дані

Показники	Старий продукт	Новий продукт
Інвестиції в будівництво нового цеху харчових поліпшувачів поліпшеної якості, тис. грн	–	1 000
Річний обсяг виробництва продукції, т	350	650
Ціна продукції, грн/т	1 620	1 900
Собівартість продукції, грн/т	1 340	1 460
Питомі витрати на 1 тону хлібобулочних витрат, т/рік	60	22
Обсяг виробництва хлібобулочних виробів, т/рік	1 000	1 000

Завдання 2 (діагностичне). Розглядаючи можливість впровадження процесної інновації – CALS-технології (Continuous Acquisition and Life cycle Support – безперервні постачання та інформаційна підтримка життєвого циклу продукції) на ПАТ "Фінансова мережа" враховували досвід іноземних підприємств, який свідчить, що витрати на проектування скорочуються на 20 %; час виводу нових послуг на ринок скорочується на 55 %; витрати на підготовку технічної документації скорочуються на 40 %; витрати на розробку експлуатаційної документації скорочуються на 30 %, та ін. Прогнозований ефект від застосування CALS-технології (починаючи з другого року після її придбання та успішного впровадження) впродовж 8 років та витрати на впровадження наведено у табл. 6.5 та 6.6. Необхідні для реалізації проекту кошти буде виділено з нерозподіленого прибутку, який склав 40 325 648 грн. Провести оцінку ефективності проекту за динамічними показниками ефективності (ставка дисконту на рівні 25 %).

Таблиця 6.5

Економія від запровадження CALS-технологій на ПАТ "Фінансова мережа"

Види витрат	Економія, грн	Економія в часі, днів
Проектування	6 111 000	24
Маркетинг	1 633 500	11
Технічна документація	1 552 000	16
Експлуатаційна документація	765 000	9

**Загальні витрати на впровадження CALS-технології
на ПАТ "Фінансова мережа"**

Статті витрат	Сума, тис. грн
Аналіз існуючого стану бізнес-процесів	387 000
Формування концепції впровадження PDM на підприємстві	3 756 000
Створення робочої групи, навчання персоналу	3 479 000
Реінжиніринг бізнес-процесів	9 458 000
Придбання додаткових технічних засобів	6 987 000
Придбання PDM системи	4 126 000
Адаптація до існуючого та нового програмного забезпечення	2 125 000
Розробка стандартів підприємства	2 651 000
Наповнення PDM інформацією про раніше розроблені послуги	1 987 000

Завдання 3 (евристичне). Первинні інвестиції в інноваційний проект становлять 500 тис. грн. Починаючи з другого року від початку впровадження інновації вона функціонує в проектному режимі і приносить прибуток, який відповідає 20 %-вій нормі на вкладений капітал. Ставка дисконту – 25 %. Строк служби інновації – 8 років, при цьому економічний режим її функціонування залишається незмінним протягом усього вказаного періоду. Але експлуатація інновації пов'язана з понаднормовим електромагнітним випромінюванням. Існують 2 варіанти реакції на дану ситуацію.

Перший варіант: витратити більше коштів на вдосконалення інновації таким чином, щоб уникнути зайвого випромінювання. Це підвищить первинні інвестиції на 20 тис. грн, а собівартість продукції буде зростати щороку на 750 грн.

Другий варіант: залишити інновацію без змін, дбаючи про економію коштів підприємства. Витрат, безпосередньо пов'язаних з негативним результатом соціального ґатунку, у місці впровадження не виникає. Але підприємство почне втрачати кошти, компенсуючи працівникам заподіяну шкоду. Це – виплати за листами непрацездатності, підвищені витрати на реабілітаційні заходи, медичне страхування тощо. У зв'язку з цим на п'ятому році функціонування інновації виникнуть поточні витрати, пов'язані з компенсацією шкоди робітникам на 11 тис. грн, на шостому році – на 13 тис. грн, на сьомому – на 14 тис. грн. Крім того, внаслідок впливу

електромагнітних хвиль на обладнання вже на п'ятому році треба здійснити капітальний ремонт вартістю 35 тис. грн.

Визначити оптимальний варіант за критерієм економічної ефективності. Дати оцінку варіантам рішень стосовно негативних соціально-економічних наслідків реалізації технологічної інновації.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторне заняття – форма навчального заняття, при якому студент під керівництвом викладача особисто проводить імітаційні експерименти чи дослідження з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень навчальної дисципліни. У ході лабораторних робіт студент набуває професійних компетенцій та практичних навичок роботи з комп'ютерним обладнанням та відповідними програмними продуктами. За результатами виконання завдання на лабораторному занятті студенти оформлюють індивідуальні звіти з його виконання та захищають ці звіти перед викладачем (табл. 7.1).

Таблиця 7.1

Перелік тем лабораторних занять

Назва теми	Програмні запитання	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1			
Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку			
<i>Тема 3.</i> Особливості процесу створення та формування попиту на інновації	<i>Завдання 3.</i> Рейтингова оцінка інноваційного розвитку регіонів України	2	Основна: [1 – 4.] Додаткова: [6 – 9; 11; 12; 14; 15; 30 – 33; 37]
<i>Тема 5.</i> Оновлення техніко-технологічної бази підприємства і продукції	<i>Завдання 5.</i> Обґрунтування напрямків технологічного розвитку за допомогою S-подібних кривих	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 12; 14 – 18; 37]
Змістовий модуль 2			
Система управління інноваційною діяльністю підприємства			
<i>Тема 11.</i> Моніторинг інновацій	<i>Завдання 10.</i> Патентний пошук за допомогою різних видів класифікаторів	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [7; 9 – 18; 37]
Всього годин		6	

8. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 67 % (108 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (180 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських, лабораторних занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену. Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 8.1.

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку				
<i>Тема 1.</i> Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; пошук актуальних інноваційних проектів	2	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14 – 18; 26 – 28; 38]
<i>Тема 2.</i> Сутнісна характеристика інноваційних процесів	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення <i>індивідуального завдання</i> за варіантами "Оцінка рівня процесних інновацій із застосуванням методів експертних оцінок"	2	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 9; 11; 12; 14; 15; 38]
<i>Тема 3.</i> Особливості процесу створення та формування попиту на інновації	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення <i>індивідуального завдання</i> "Формування інформаційного простору ознак рівня інноваційного розвитку регіонів України"	4	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 9; 11; 12; 14; 15; 33 – 38]
	Підготовка звіту щодо визначення рейтингової оцінки інноваційного розвитку регіонів України	2	Захист звіту	
<i>Тема 4.</i> Інноваційна політика фірми	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійне опрацювання питань: 1. Державна інноваційно-інвестиційна політика в Україні. 2. Формування науково-технічної політики на підприємстві. 3. Інноваційний потенціал підприємства як основа і результат його інноваційної політики	6	Експрес-опитування. Письмова контрольна робота	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14; 15; 38]

Продовження табл. 8.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 5.</i> Оновлення техніко-техноло- гічної бази під- приємства і про- дукції	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка звіту результатів побудови моделі Гартмана за допомогою ПП Statistica	5	Захист звіту	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 12; 14 – 18; 38]
<i>Тема 6.</i> Система управління інноваційними процесами	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до семінарського заняття	6	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14; 15; 38]
<i>Тема 7.</i> Сучасні органі- заційні форми реалізації інновацій	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання есе за темою "Основні перешкоди сталого науково-технологічного та інноваційного розвитку України", підготовка до колоквиуму	6	Перевірка есе. Колоквиум	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [7; 9; 11; 12; 14 – 16; 38]
Усього за змістовим модулем 1		33		
Змістовий модуль 2				
Система управління інноваційною діяльністю підприємства				
<i>Тема 8.</i> Фінансування інноваційних процесів	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. <i>Самостійне вивчення питань теми:</i> 1. Види позикових фінансових коштів. 2. Обґрунтування джерел фінансування та вибір інвестора. 3. Особливості міжнародних фінансування інновацій	10	Експрес-опитування	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14; 15; 38]
	Виконання ІНДЗ	2		

1	2	3	4	5
Тема 9. Державне регулювання інноваційної діяльності	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійне опрацювання питань теми: 1. Вітчизняна практика стимулювання інноваційної діяльності. 2. Генезис правової охорони інтелектуальної власності. 3. Всесвітня організація інтелектуальної власності: структура, функції та напрями діяльності	2	Експрес-опитування. Письмова контрольна робота	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14; 15; 38]
	Виконання ІНДЗ	4		
Тема 10. Стимулювання інноваційної діяльності	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до <i>семінарського заняття</i> : "Дослідження методів стимулювання творчої активності працівників у сфері інноваційної діяльності"	2	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [7; 9; 11; 12; 14 – 16; 34; 36]
	Виконання ІНДЗ	4		
Тема 11. Моніторинг інновацій	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання есе за темою "Регулювання та стимулювання інноваційної діяльності: зарубіжний досвід"	1	Перевірка есе	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [7 – 18; 37]
	Виконання ІНДЗ	4		

1	2	3	4	5
Тема 12. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності фірми	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання есе за темою "Визначення та зміст інтегрального ефекту інноваційних проєктів", підготовка до колоквиуму	8	Перевірка есе. Колоквиум	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 11; 12; 14; 15; 24; 25; 29; 37]
	Виконання ІНДЗ	4		
Усього за змістовим модулем 2		41		
Підготовка до екзамену		10		Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 28; 34;38]
Екзамен		4		
Усього за модулем		88		

8.1. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) студента є вибірконим видом позааудиторної самостійної роботи студента та має навчально-дослідницький характер, виконується у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується разом зі складанням підсумкового екзамену з даної навчальної дисципліни. Виконання ІНДЗ є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, які здатні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з даної навчальної дисципліни.

Підготовка ІНДЗ передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх у процесі розв'язання конкретних економічних ситуацій, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних із темою ІНДЗ.

ІНДЗ передбачає наявність наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості, комплексного системного підходу до

вирішення завдань дослідження, теоретичного використання передової сучасної методології та наукових розробок, наявність елементів творчості, вміння застосовувати сучасні технології.

Практична значущість ІНДЗ полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем підприємства, на основі його реальних даних за кілька років і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності підприємства.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається з різних точок зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації на підприємстві, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення тощо – в тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що в процесі виконання аналізу стратегічних позицій підприємства й обґрунтування шляхів удосконалення окремих аспектів предмета та об'єкта дослідження студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення в техніці і технологіях дослідження, застосовувати різноманітні методи й засоби діагностичних досліджень, підходи до визначення та обґрунтування вибору критеріїв і показників експрес-діагностування виробничо-економічної системи або її елементів.

У процесі виконання ІНДЗ, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здатність до науково-дослідної роботи та вміння творчо мислити.

Тема ІНДЗ: "Формування паспорту стратегій інноваційного розвитку підприємства на базі біотехнологій".

Мета ІНДЗ – закріплення, поглиблення та узагальнення знань одержаних студентом під час навчання; формування практичних навичок та вміння їх застосовувати при вирішенні поставленого завдання.

Об'єктом ІНДЗ є процеси інноваційної діяльності підприємства відповідно до обраною студентом базою практикою.

Предметом ІНДЗ – сукупність теоретико-методологічних підходів до формування паспорту стратегій інноваційного розвитку підприємства на базі біотехнологій.

Індивідуальне науково-дослідне завдання виконується студентом самостійно за консультування з викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Індивідуальне науково-дослідне завдання видається викладачем на початку семестру, протягом якого вивчається дисципліна. Студент має надати ІНДЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Бали за виконання ІНДЗ враховуються під час виставлення загальної оцінки з дисципліни.

Вимоги до оформлення. Формат аркуша – А4. Поля: ліве – 30 мм; праве, верхнє та нижнє – 20 мм. Шрифт Arial, розмір шрифту для основного тексту – кг 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Не дозволяються виділення в тексті курсивом та підкреслення.

Обсяг ІНДЗ повинен становити у друкованому варіанті 30 – 40 сторінок.

Кожен розділ розпочинають з нової сторінки. Назви розділів оформляються великими літерами по центру сторінки. Сторінки нумеруються у правому верхньому куту. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Вимоги до змісту. Індивідуальне науково-дослідне завдання повинне складатися з таких елементів, як:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ (1,5 сторінки);
- основна частина (27 – 37 сторінок);
- висновок (1,5 сторінки);
- список використаної літератури;
- додатки (за необхідності).

Вступ повинен відображати такі елементи: актуальність теми, проблемне поле теми, об'єкт, предмет, методи дослідження.

В **основній частині** роботи (може містити декілька підрозділів) студенти повинні надати аналітичну оцінку сучасного стану біотехнологічної галузі України; визначити основні проблеми та перспективні напрямки розвитку біотехнологій; сформулювати паспорт стратегій інноваційного розвитку підприємства на базі біотехнологій. У паспорті необхідно розкрити такі основні характеристики інноваційної стратегії: назва, підстава для розробки, замовник, основний розробник, мета, завдання, строки та етапи реалізації, перелік основних заходів, виконавці, обсяг та джерела фінансування, очікувані результати, функціональні підрозділи, які здійснюють контроль за реалізацією стратегії, стратегічна карта.

Висновки повинні містити обґрунтовані та змістові управлінські рішення студента щодо досягнення мети роботи, рекомендації з удосконалювання діяльності підприємства.

Список використаної літератури слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Додатки можуть бути включені за необхідності. У разі наявності кількох додатків оформляється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є останнім, що включається до обсягу ІНДЗ. Кожен додаток починають із нової сторінки. Відповідно до вимог, додаток називають у такий спосіб: "Додаток А", "Додаток Б" і т. д. за алфавітом, за винятком букв Г, Г', Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, при цьому написи "Додаток...", "Продовження додатку..." та "Закінчення додатку..." пишуться малими літерами з першої великої і вирівнюються по правому краю сторінки. Допускається розподіл додатків на розділи типу "Додаток А.3". Ілюстрації, таблиці, формули нумерують відповідно до назви додатка, наприклад "рис. А.3".

8.2. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку

1. У чому полягає сутність теорії "Великих циклів" М. Кондратьєва?
2. Розкрийте сутність інноваційної теорії Й. Шумпетера. Чому вона називається класичною?
3. Який внесок зробив Г. Менш у розвиток інноваційної теорії, у чому її сутність та практичне значення?
4. У чому сутність екстенсивного, інтенсивного та інноваційного типів економічного розвитку?
5. Якими причинами обумовлена необхідність переходу господарських систем до інноваційного типу розвитку?
6. У чому сутність концепції "економіки знань"?
7. Охарактеризуйте особливості інноваційного розвитку в Україні.

Тема 2. Сутнісна характеристика інноваційних процесів

1. Поясніть, які чинники спонукають організацію до інноваційної діяльності.
2. Як ви розумієте поняття "новація", "нововведення", "інновація"?
3. Чим зумовлена наявність інноваційного лагу? Яким способом можна його зменшити?

4. Охарактеризуйте роль людського чинника у створенні та реалізації інновацій.
5. Вкажіть відмінність між продуктовими, технологічними та ринковими інноваціями.
6. Охарактеризуйте зміст життєвого циклу інновацій.
7. У чому виявляється циклічний характер інновацій?

Тема 3. Особливості процесу створення та формування попиту на інновації

1. Охарактеризуйте основні напрямки формування попиту на інноваційну продукцію.
2. Опишіть послідовність створення і освоєння виробництва нової продукції.
3. У чому сутність функціонально-вартісного аналізу і з якою метою він застосовується у процесі розроблення нового продукту?
4. У чому сутність пробного маркетингу і які проблеми можуть бути усунені при його проведенні?
5. Охарактеризуйте основні особливості чинників попиту на інновації.
6. Дайте характеристику видам попиту на інновації.

Тема 4. Інноваційна політика фірми

1. Визначте сутність і зміст інноваційної політики фірми.
2. Охарактеризуйте основні чинники впливу на формування інноваційної політики фірми.
3. Охарактеризуйте основні складові інноваційної політики.
4. Чим обумовлена необхідність розроблення інноваційної політики підприємства?
5. Дайте характеристику основних видів інноваційних стратегій.
6. У чому полягають завдання і роль інноваційної стратегії в реалізації загальної стратегії розвитку фірми?
7. Охарактеризуйте основні етапи стратегічного планування інноваційної діяльності.
8. Опишіть види інноваційних стратегій і наведіть приклади їх використання вітчизняними та зарубіжними підприємствами.

Тема 5. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства і продукції

1. Сутність науково-технічного прогресу.
2. Наведіть класифікацію технологій за рівнем їх мінливості.

3. Наведіть приклади плодотворних технологій.
4. У яких формах може здійснюватись технічний розвиток підприємства.
5. Поясніть явище технологічного розриву.
6. Охарактеризуйте основні показники технічного рівня підприємства.
7. У чому полягає сутність типізації технологічних процесів?

Тема 6. Система управління інноваційними процесами

1. Сутність управління інноваціями на підприємстві.
2. Охарактеризуйте модель стратегічного планування інноваційної діяльності.
3. Охарактеризуйте види оперативного планування.
4. У чому полягають завдання і роль інноваційної стратегії у реалізації загальної стратегії розвитку підприємства?
5. У чому полягають функції контролю реалізації інноваційних проектів?
6. Охарактеризуйте організаційні форми управління на підприємстві.
7. Назвіть основні переваги та недоліки лінійних, лінійно-функціональних, дивізійних та матричних організаційних форм управління.

Тема 7. Сучасні організаційні форми реалізації інновацій

1. Сутнісна характеристика та склад сфери інноваційної діяльності.
2. Які підприємства в Україні відносяться до інноваційних?
3. У чому полягає сутність та мета функціонування бізнес-інкубаторів?
4. Перелічіть чинники, які впливають на розвиток венчурного бізнесу.
5. Опишіть види регіональних науково-технічних центрів, їх функції та завдання.
6. Які технопарки в Україні вам відомі?
7. За яких умов можливе виникнення технополісів?
8. Наведіть порівняльну характеристику різних типів технологічно-орієнтованих підприємств.

Тема 8. Фінансування інноваційних процесів

1. Охарактеризуйте суб'єкти фінансування інноваційних проектів.
2. Які основні завдання системи фінансування інноваційних проектів на державному рівні?
3. Яким вимогам повинна відповідати фінансова політика підприємства?

4. Охарактеризуйте групи інвестицій для фінансування інноваційних проектів.
5. Назвіть основні джерела фінансування інноваційних проектів.
6. Сутнісна характеристика венчурного капіталу.
7. Охарактеризуйте мету та основні завдання діяльності венчурних фондів.
8. У чому полягають сутність і переваги лізингу як форми фінансування інновацій?
9. Назвіть принципові відмінності фінансового та оперативного лізингу.
10. Охарактеризуйте види інноваційних проектів.
11. Якими критеріями керуються інвестори при прийнятті рішення щодо фінансування інновацій?

Тема 9. Державне регулювання інноваційної діяльності

1. Розкрийте сутність і завдання державної інноваційної політики.
2. Приведіть приклади позитивного і негативного впливу держави на економічний розвиток країни.
3. Від чого залежить вибір типу державної інноваційної політики?
4. Вкажіть основні завдання цінної політики держави.
5. На яких засадах може здійснюватися державна фінансова підтримка інноваційних проектів?
6. Які інструменти пільгового оподаткування інноваційної діяльності використовуються у країнах із розвинутою ринковою економікою?
7. Які пільги для інноваційних підприємств передбачені в Україні? Оцініть їх ефективність з погляду активізації інноваційної діяльності.

Тема 10. Стимулювання інноваційної діяльності

1. Охарактеризуйте складові та принцип дії мотиваційного механізму інноваційної діяльності. Вкажіть відмінності між мотивами і стимулами.
2. У чому полягають особливості стимулювання інноваційної діяльності?
3. У чому сутність концепції партисипативного управління з позицій управління інноваційною діяльністю?
4. Які схеми можуть бути використані для стимулювання вищого менеджменту організацій? Поясніть їх вплив на мотивацію менеджерів до інноваційне активної поведінки.

5. У чому сутність методу збалансованих показників і як його можна використати для стимулювання інноваційної діяльності менеджерів організацій?

6. Розкрийте сутність понять "інтелектуальна власність", "авторське право", "промислова власність".

7. Які ознаки патентоспроможності винаходу, корисної моделі, промислового зразка?

8. Охарактеризуйте види ліцензій.

9. Розкрийте сутність франчайзингу. Які вигоди мають суб'єкти франчайзингової угоди? Чи вигідною є система франчайзингу для суспільства загалом.

Тема 11. Моніторинг інновацій

1. За якими напрямками слід здійснювати моніторинг суб'єктів ринку з метою виявлення перспектив інноваційної діяльності?

2. Інформаційно-аналітична база для проведення моніторингу науково-технічної та інноваційної діяльності.

3. Використання патентної статистики для моніторингу інноваційної діяльності.

4. У чому сутність патентної чистоти винаходу?

5. За якими принципами класифікують бібліографічні показники?

6. Моніторинг інноваційного проекту: зміст і основні напрями.

7. Які ще джерела інноваційних можливостей криються в особливостях перехідного періоду?

Тема 12. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності фірми

1. Дайте визначення поняття ефекту та ефективності від інноваційної діяльності.

2. Охарактеризуйте види ефективності інноваційних проектів.

3. Охарактеризуйте метод оцінювання економічної ефективності інноваційного проекту за показником ЧТВ. Яким чином може бути враховано рівень ризику, що супроводжує проект?

4. Охарактеризуйте метод оцінювання економічної ефективності інноваційного проекту за показником внутрішньої норми рентабельності.

5. З якою метою визначається точка беззбитковості інноваційного проекту?

6. Як оцінюють ефективність придбання ліцензій? Продажу ліцензій?

7. За якими показниками оцінюють соціальну ефективність інноваційної діяльності?

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

10. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 10.1, 10.2).

Таблиця 10.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку	Лекція проблемного характеру з питання "Передумови розвитку інноваційних концепцій", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводження

1	2
<i>Тема 2.</i> Сутнісна характеристика інноваційних процесів	Міні-лекція з питання "Визначення та зміст продуктових та процесних інновацій", банки візуального супроводження
<i>Тема 3.</i> Особливості процесу створення та формування попиту на інновації	Лекція проблемного характеру з питання "Зовнішні та внутрішні чинники формування попиту на різних стадіях життєвого циклу інновацій", міні-лекція з питання "Методи оцінки інноваційно-активних регіонів", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводження
<i>Тема 4.</i> Інноваційна політика фірми	Міні-лекція з питання "Формування інноваційного потенціалу підприємства", лекція проблемного характеру з питання "SWOT-аналіз в оцінці інноваційного потенціалу підприємства", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводження
<i>Тема 5.</i> Оновлення техніко-технологічної бази підприємства і продукції	Лекція проблемного характеру з питання "Внутрішні чинники впливу на техніко-технологічний рівень підприємства", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводження
<i>Тема 6.</i> Система управління інноваційними процесами	Лекція проблемного характеру з питання "Основні переваги та недоліки механістичних та органічних організаційних структур", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводження
<i>Тема 7.</i> Сучасні організаційні форми реалізації інновацій	Міні-лекція з питання "Міжфірмова науково-технічна кооперація в інноваційних процесах", банки візуального супроводження
<i>Тема 8.</i> Фінансування інноваційних процесів	Лекція проблемного характеру з питання "Критерії вибору джерел фінансування інновацій", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводження
<i>Тема 9.</i> Державне регулювання інноваційної діяльності	Міні-лекція з питання "Роль держави у створенні механізму регулювання інновацій", банки візуального супроводження
<i>Тема 10.</i> Стимулювання інноваційної діяльності	Лекція проблемного характеру з питання "Стратегічні моделі франчайзингових компаній в Україні", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводження

1	2
<i>Тема 11.</i> Моніторинг інновацій	Міні-лекція з питання "Основні завдання і напрями діяльності міжнародної системи охорони", лекція проблемного характеру з питання "Критерії патентоздатності", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводження
<i>Тема 12.</i> Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності фірми	Міні-лекція з питання "Абсолютна й порівняльна ефективність інновацій", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводження

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають наряду з основним лекційним матеріалом встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені у науці та мають актуальне значення для теорії й практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій,

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться: як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції не перебільшують 10 – 15 хвилин, і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати

повноформатною лекцією, аби не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами (міні-лекціями), між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Кейс-метод – метод конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, міні-тренінгів, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальні (виступи одного слухача), так і колективними (виступи двох та більше слухачів).

Ознайомлювальні або початкові ігри частіше за все використовуються на початку занять для створення робочої атмосфери, "налаштування" учасників на групову роботу.

Метод проектної роботи – це комплексна робота з теми професійного навчання з використанням проектних методів. Даний метод застосовують з метою розвитку у студентів здібностей планувати, самоорганізовуватися, а також формування їх соціальної компетентності.

Метод "Дельфі" використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках й передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. При виборі управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють й приймають управлінське рішення, а п'ята група є екс-

пертною. Аналіз й варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюється цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання виробничого процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймають рішення та аналізують наслідки таких рішень. Метою використання даною методу є розвиток системною мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у майбутній перспективі.

Міні-тренінг – форма активного навчання, спрямованого на комплексне освоєння, як теоретичних знань, так і практичних вмінь, що проявляються в отриманні нових навичок і розвитку закладених від природи здатностей, а також спрямованих на вироблення способів подолання типових ускладнень. Тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо.

Банки візуального супроводження сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 10.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
<i>Тема 1.</i> Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку	Оцінка комерційної успішності продуктових інновацій	Початкова гра, робота в малих групах, мозкові атаки, метод "Дельфі", презентації
<i>Тема 3.</i> Особливості процесу створення та формування попиту на інновації	Рейтингова оцінка інноваційного розвитку регіонів України	Комп'ютерні симуляції, метод сценаріїв, презентації

<i>Тема 5.</i> Оновлення техніко-технологічної бази підприємства і продукції	Обґрунтування напрямків технологічного розвитку за допомогою S-подібних кривих	Комп'ютерні симуляції, презентації
<i>Тема 6.</i> Система управління інноваційними процесами	Дослідження системи управління інноваційними процесами на прикладі окремих підприємств	Семінари-дискусії, робота в малих групах, кейс-метод, презентації
<i>Тема 7.</i> Сучасні організаційні форми реалізації інновацій	Дослідження організаційних форм інтеграції науки і виробництва	Мозкові атаки, робота в малих групах, кейс-метод, презентації
<i>Тема 9.</i> Державне регулювання інноваційної діяльності	Досвід державної підтримки інноваційної діяльності розвинених країн світу	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 10.</i> Стимулювання інноваційної діяльності	Обґрунтування вибору умов ліцензійної угоди та розрахунки ліцензійних платежів	Робота в малих групах, кейс-метод, презентації
<i>Тема 11.</i> Моніторинг інновацій	Патентний пошук за допомогою різних видів класифікаторів	Комп'ютерні симуляції, презентації
<i>Тема 12.</i> Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності фірми	Обґрунтування ефективності інноваційного проекту з покриття доріг панелями із сонячними елементами	Міні-тренінг, проектна робота, робота в малих групах, кейс-метод, презентації, банки візуального супроводження
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Презентації, банки візуального супроводження

11. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою

набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист індивідуального та комплексного розрахункового завдання;

перевірка есе за заданою тематикою;

проведення поточного тестування;

проведення письмової контрольної роботи;

експрес-опитування;

проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною 100-бальною системою за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі

виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться 1 раз за семестр. Тест включає запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни. Письмова контрольна робота проводиться 1 раз за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, само-реалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є: здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної *"Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білету

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр"

Напрямок підготовки: "Економіка підприємства". Семестр VI

Навчальна дисципліна "Економіка та організація інноваційної діяльності"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1.	Хто інтерпретував інновацію як "битву на ринку між новаторами, або тими, хто атакує, тими, хто бажає робити гроші, змінюючи порядок речей, і тими, хто обороняється, захищаючи свої існуючі доходи": а) Г. Менш; б) Р. Фостер; в) С.-С. Кузнець; г) Й. Шумпетер.		
2.	Для технологічного розриву характерно (обрати одну вірну відповідь):		
	а) вірно тільки 1 та 4;	в) вірно тільки 2 та 4;	г) вірно тільки 3 та 4;
	б) вірно тільки 1 та 5;	г) вірно тільки 2 та 5;	д) вірно тільки 3 та 5;
	1) розбіжності у потенціалах нової технології; 2) розбіжності у потенціалах старої технології; 3) розбіжності у потенціалах нової технології і старої технології; 4) обсягів коштів для вкладення у нову технологію; 5) обсягів коштів для вдосконалення старої технології		
3.	Термін "технологічний пат" характеризує: а) ситуацію, коли спонтанно у різних країнах світу з'являються пучки нових технологій; б) затяжну кризу в економіці, зумовлену відсутністю капіталу для інвестування у нові технології; в) кризу, вихід з якої неможливий за існуючої техніки.		

4.	<p>Зовнішнє середовище – це:</p> <p>а) сукупність господарських суб'єктів, економічних, суспільних і природних умов, національних та міждержавних інституційних структур та інших зовнішніх щодо підприємства умов і чинників, які діють у глобальному оточенні;</p> <p>б) сукупність господарських суб'єктів, національних та міждержавних інституційних структур, що діють у зовнішньому щодо підприємства оточенні;</p> <p>в) сукупність економічних, суспільних і природних умов, зовнішніх щодо підприємства, які впливають на його діяльність.</p>	
5.	<p>Встановити відповідність між горизонтами планування інноваційної політики та їх змістом:</p>	
	1. Місія підприємства	А. Визначаються цілі, яких необхідно досягти у плановому періоді (8 – 10 років), щодо освоєння нових видів продукції, завоювання нових ринків чи збільшення частки на старих; напрями науково-технічних досліджень і розробок, спрямованих на реалізацію масштабних інновацій, пов'язаних зі зміною технології, організаційними змінами тощо. Описується механізми розподілу повноважень і регламентує взаємовідносини структурних підрозділів при здійсненні інноваційної діяльності
	2. Стратегічний план	Б. Окреслюється глобальна мета організації, визначаються основні товари, ринки, послуги, технології, культура підприємництва. Формується загальне ставлення до інновацій
	3. Тактичний план	В. Розробляється для здійснення цільових перетворень у внутрішньому середовищі підприємства, які стосуються одного контексту
	4. Поточний план	Г. Визначається розвиток підприємства на 1 – 5 років. Відбираються проекти, реалізацію яких задумано здійснити у вказаний термін, конкретизуються завдання відповідних служб, задіяних у реалізації проектів. Більша увага приділяється продуктовим та невеликим організаційним інноваціям
	5. Програма	Г. Розробляється на період до одного року. Включає середні і незначні інновації, які часто стосуються окремих людей
6.	<p>Стратегія, що пов'язана з прагненням фірми досягти лідерства на ринку шляхом створення та впровадження нових продуктів, – це стратегія:</p> <p>а) традиційна; б) ризикова; в) наступальна; г) стратегія "за нагодою"</p>	
7.	<p>Сукупність матеріальних і нематеріальних характеристик товару (послуги), які, будучи поєднаними, формують сприйняття споживачем місця на ринку певного суб'єкта господарювання називається _____.</p>	
8.	<p>Характеристики підприємства, його продукції чи послуг, які дають йому певні переваги над прямими конкурентами називаються _____.</p>	
9.	<p>Сукупність авторських та інших прав на продукти інтелектуальної діяльності, що охороняються законодавчими актами держави – це _____.</p>	
10.	<p>Інформація, що знаходиться у поданих, але ще не розглянутих заявках, акцептованих заявках та виданих охоронних документах – це:</p> <p>а) науково-технічна інформація; б) патентна інформація; в) бібліографічна інформація; г) систематичний каталог; г) депонована інформація</p>	
11.	<p>Встановити вірну послідовність восьми розділів міжнародного патентного класифікатора: А__; В__; С__; D__; E__; F__; G__; H__:</p> <p>1) будівництво; 2) хімія та металургія; 3) технічна фізика; 4) електрика; 5) текстиль та папір; 6) прикладна механіка, освітлення та опалення, двигуни та насоси, зброя і боеприпаси; 7) задоволення життєвих потреб людини; 8) різні технологічні процеси</p>	
12.	<p>Внутрішня норма рентабельності – це:</p> <p>а) норма дисконту, при якій величина дисконтованих доходів за певну кількість років стає рівною інвестиційним вкладенням у реалізацію рішення; б) порогове значення рентабельності, яке забезпечує рівність нулю інтегрального ефекту, розрахованого на економічний термін життя інноваційного проекту; в) максимальний відсоток за позиками, який можна платити за використання необхідних ресурсів, залишаючись при цьому на беззбитковому рівні; г) правильна відповідь а)</p>	

13.	Визначити чи вірним є твердження: сутність правових методів державного регулювання інноваційної діяльності полягає в тому, щоб дати можливість суб'єктам інноваційної діяльності на основі правової бази, конкуренції, приватної власності змагатися між собою більш досконалими технологіями, вищою якістю нової продукції тощо: а) так; б) ні	
14.	Інноваційним підприємствам дозволяється прискорена амортизація основних фондів і встановлюється щорічна ____% норма прискореної амортизації	
15.	Охарактеризуйте відмінності між інноваційним і стабільним процесами (оберіть потрібну комбінацію тверджень):	
	Твердження 1	Твердження 2
	а) Вірне	Невірне
	б) Невірне	Вірне
	в) Вірне	Вірне
	г) Невірне	Невірне
	Твердження 1. Кінцевої метою стабільного процесу є задоволення нової суспільної потреби, інноваційного – задоволення існуючої.	
	Твердження 2. Ступінь узгодженості інтересів учасників інноваційного процесу – низький, стабільно-високий	

Завдання 1 (стереотипне). У виробництво впроваджується новий агрегат для упакування. Ставка дисконту 20 %. На підставі даних табл. 11.1 визначити економічний ефект від використання нового агрегату з урахуванням чинника часу та питомих капіталовкладень.

Таблиця 11.1

Вихідні дані

Показники	Роки					
	1	2	3	4	5	6
Доходи, грн	14 260	15 812	16 662	18 750	26 250	28 750
Витрати, грн	9 960	4 233	10 213	18 140	18 396	20 148

Завдання 2 (діагностичне). Підприємство планує випускати новий вид продукції. За оцінками експертів, воно може опинитись в одній із чотирьох можливих ситуацій: 1) виникне додаткова потреба в уже існуючій продукції; 2) явиться необхідність оновлення існуючої продукції; 3) змінити технологію виробництва існуючої продукції; 4) постане необхідність розробки нової продукції. Досвід роботи підприємства свідчить, що імовірність розглянутих станів відповідно становить: 0,4; 0,3; 0,2; 0,1. Залежно від ситуації, що виникне на ринку, керівництво підприємства може прийняти такі рішення: 1) збільшити випуск існуючої продукції; 2) оновити асортимент існуючої продукції власними силами; 3) укласти договір на розроблення і постачання технології з іншим підприємством;

4) переорієнтація діяльності підприємства. Можливі прибутки відповідно до обраних стратегій становлять:

$$\begin{bmatrix} 12 & 3 & 6 & 2 \\ 5 & 6 & 7 & 9 \\ 5 & 3 & 9 & 4 \\ 11 & 7 & 6 & 4 \end{bmatrix}.$$

Необхідно на основі оцінки ризику стратегій здійснити вибір оптимальної, використовуючи критерій Ходжена – Лемана. Зробити висновки щодо обраної стратегії підприємства.

Завдання 3 (евристичне). На підставі даних, наведених у табл. 11.2, здійснити оцінку рівня інноваційного розвитку регіонів України за поточний рік, використовуючи метод таксономічного показника рівня розвитку. Побудувати рейтинг регіонів України за рівнем інноваційного розвитку. Зробити ґрунтовні висновки.

Таблиця 11.2

Вихідні дані

Області	Обсяг реалізованої інноваційної продукції на експорт, млн грн	Кількість наукових організацій, одиниць	Підприємства, що впроваджували організаційні інновації, тис. од.
Вінницька	232,1	52	3,1
Івано-Франківська	62,9	23	10,3
Київська	142,8	36	4,6
Львівська	155,2	84	2,5
Харківська	289,2	218	4,2

Затверджено на засіданні
кафедри економіки підприємства та менеджменту ХНЕУ ім. С. Кузнеця.
Протокол №__ від "__" _____ 20__р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____
(підпис) (підпис)

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання

завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Тестова частина – (20 балів)

Завдання 1 (стереотипне) – (5 балів):

1 бал за правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формули розрахунку інтегрального ефекту);

3 бали за арифметичну правильність розрахунку інтегрального ефекту;

0,5 бала за наявність і ґрунтовність висновку;

0,25 бала за охайність подання результатів;

0,25 бала за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку показників.

Завдання 2 (діагностичне) – (7 балів):

0,5 бала за правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формули розрахунку критерію Ходжена – Лемана);

1,5 бали за арифметичну правильність розрахунку очікуваного прибутку;

1,5 бали за арифметичну правильність мінімального виграшу за стратегіями;

1 бал визначення граничних стратегій підприємства;

1,5 бали визначення невідомого параметру критерію;

0,5 бала за наявність і ґрунтовність висновку;

0,25 бала за охайність подання результатів;

0,25 бала за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку показників.

Завдання 3 (евристичне) – (8 балів):

0,5 бала за правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формули розрахунку стандартизації вихідних показників);

1 бал за арифметичну правильність розрахунку стандартизації вихідних показників;

1 бал за правильне визначення множини показників стимуляторів та де стимуляторів;

1 бал за арифметичну правильність розрахунку точки еталону;

1 бал за арифметичну правильність розрахунку Евклідової відстані;

0,5 бала за правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формули розрахунку таксономічного показника);

1 бал за арифметичну правильність розрахунку таксономічного показника;

1 бал за арифметичну правильність визначення рейтингу регіонів;
 0,5 бала за наявність і ґрунтовність висновку;
 0,25 бала за охайність подання результатів;
 0,25 бала за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку показників.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 12.1.

Таблица 12.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Год.	Методи та форми навчання			ОЦІНКА рівня сформованості компетентностей	
						Форми контролю	Макс. бал
1	2	3	4			5	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1							31,0
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ							
Проводити ідентифікацію стимулюючих та дестимулюючих чинників комерційної успішності продуктових інновацій	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	<i>Ситуаційне завдання 1.</i> Визначення чинників комерційної успішності продуктових інновацій	Активна участь у виконанні ситуаційного завдання	1
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; пошук актуальних інноваційних проектів	Презентація	2
Здійснювати оцінку рівня процесних інновацій за допомогою експертних оцінок	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Сутнісна характеристика інноваційних процесів	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	<i>Завдання 2.</i> Оцінка рівня процесних інновацій із застосуванням методів експертних оцінок	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення індивідуального завдання за варіантами "Оцінка рівня процесних інновацій із застосуванням методів експертних оцінок"	Захист індивідуального завдання	1

Продовження табл. 12.1

1	2	3	4		5	6	
Проводити рейтингове оцінювання рівня інноваційного розвитку регіонів України	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Особливості процесу створення та формування попиту на інновації	Робота на лекції	0,5
			2	Лабораторне заняття	<i>Завдання 3.</i> Рейтингова оцінка рівня інноваційного розвитку регіонів України з використанням методів таксономії	Активна участь у виконанні лабораторного завдання	0,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення індивідуального завдання "Формування інформаційного простору ознак рівня інноваційного розвитку регіонів України"	Захист індивідуального завдання	1
					Підготовка звіту щодо визначення рейтингової оцінки інноваційного розвитку регіонів України	Захист звіту	2
Здійснювати формування інноваційної політики підприємства, вибору стратегій його інноваційного розвитку	4	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Інноваційна політика фірми	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	<i>Завдання 4.</i> Вибір стратегій інноваційного розвитку за допомогою матричних методів	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійне опрацювання питань: 1. Державна інноваційно-інвестиційна політика в Україні. 2. Формування науково-технічної політики на підприємстві. 3. Інноваційний потенціал підприємства як основа і результат його інноваційної політики	Експрес-опитування	1
Визначати та обґрунтовувати напрямки технологічного розвитку підприємства за допомогою S-подібних кривих	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства і продукції	Робота на лекції	0,5
			2	Лабораторне заняття	<i>Завдання 5.</i> Побудова моделі Гартмана за допомогою ПП Statistica	Активна участь у виконанні лабораторного завдання	0,5
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка звіту результатів побудови моделі Гартмана за допомогою ПП Statistica	Захист звіту	2

Продовження табл. 12.1

1	2	3	4		5	6	
Проводити аналіз системи управління інноваційними процесами та її оцінки ефективності	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Система управління інноваційними процесами	Робота на лекції	0,5
			1	Семинарське заняття	"Дослідження системи управління інноваційними процесами на прикладі окремих підприємств"	Активна участь у дискусії	1
			1	Практичне заняття	Завдання 6. Вибір програм інноваційного розвитку за допомогою матричних методів в умовах продуктових і процесних інновацій	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
Здійснювати планування і контроль інноваційної діяльності на підприємстві	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Сучасні організаційні форми реалізації інновацій	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем "Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку"	Колоквіум	7
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання есе за темою "Основні перешкоди сталого науково-технологічного та інноваційного розвитку України", підготовка до колоквіуму	Перевірка есе	1
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2							
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА							29,0
Проводити оцінку та аналіз найкращих інноваційних пропозицій, та визначати оптимальні інструменти їх фінансування	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Фінансування інноваційних процесів	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Завдання 7. Оцінка ризиків інноваційних проектів за допомогою статистичного методу	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійне вивчення питань теми: 1. Види позикових фінансових коштів. 2. Обґрунтування джерел фінансування та вибір інвестора	Експрес-опитування	1
	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Фінансування інноваційних процесів	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Завдання 8. Оцінка ризиків інноваційних проектів із застосуванням теорії ігор	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійне вивчення питань теми: Особливості міжнародних фінансування інновацій	Експрес-опитування	1

1	2	3	4		5	6	
Визначати ефективні інструменти державної інноваційної політики та застосовувати їх при організації інноваційної діяльності підприємства	10	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Державне регулювання інноваційної діяльності	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	<i>Завдання 9.</i> Обґрунтування вибору умов ліцензійної угоди та розрахунків ліцензійних платежів	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Самостійне опрацювання питань теми: 1. Вітчизняна практика стимулювання інноваційної діяльності. 2. Генезис правової охорони інтелектуальної власності. 3. Всесвітня організація інтелектуальної власності: структура, функції та напрями діяльності	Письмова контрольна робота	4
Проводити обґрунтування умов ліцензійної угоди за відповідними критеріями	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Стимулювання інноваційної діяльності	Робота на лекції	0,5
			2	Семінарське заняття	"Дослідження методів стимулювання творчої активності працівників у сфері інноваційної діяльності"	Активна участь у дискусії	1
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до семінарського заняття	Презентація	1
Здійснювати організацію та проведення моніторингу науково-технічної, інноваційної діяльності та визначення перспективності новинки	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Моніторинг інновацій	Робота на лекції	0,5
			2	Лабораторне заняття	<i>Завдання 10.</i> Патентний пошук за допомогою різних видів класифікаторів	Активна участь у виконанні лабор. завд.	0,5
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання есе за темою "Регулювання та стимулювання інноваційної діяльності: зарубіжний досвід"	Перевірка есе	1

Закінчення табл. 12.1

1	2	3	4				5	6		
Проводити комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 12. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності фірми				Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	"Обґрунтування ефективності інноваційного проекту з покриття доріг панелями із сонячними елементами"				Активна участь у виконанні завдання	1
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до міні-тренінгу: "Обґрунтування ефективності інноваційного проекту з покриття доріг панелями із сонячними елементами"				Презентація	5,5
	14	Ауд.	2	Лекція	Тема 12. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності фірми				Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем "Система управління інноваційною діяльністю підприємства"				Колоквіум	6
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання есе за темою "Визначення та зміст інтегрального ефекту інноваційних проєктів", підготовка до колоквіуму				Перевірка есе	1
	СЕСІЯ	Ауд.	2	Передекзам. консультац.	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю				Підсумковий контроль	40
			2	ЕКЗАМЕН	Виконання завдань екзаменаційного білету					
СРС		10	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістових модулів						
УСЬОГО годин		144	Загальна максимальна кількість балів по дисципліні						100	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 12.2.

Таблиця 12.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100
3,5	2	4	6	3	3,5	2	4	6	2,5	2	8,5		
Колоквіум							Колоквіум						
7							6						

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 12.3.

Таблиця 12.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Захист індивідуального завдання	Есе	Участь у дискусії	Захист звіту	Презентація	Експрес-опитування	Поточні КР	КОЛОКВІУМ	Сума балів
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	0,5	1					2				3,5
	Тема 2	2 тиждень	0,5	0,5		1							2
	Тема 3	3 тиждень	0,5		0,5	1			2				4
	Тема 4	4 тиждень	0,5	0,5						1	4		6
	Тема 5	5 тиждень	0,5		0,5				2				3
	Тема 6	6 тиждень	0,5					1		2			3,5
	Тема 7	7 тиждень	0,5	0,5			1					7	9
ЗМ 2	Тема 8	8 тиждень	0,5	0,5						1			2
	Тема 8	9 тиждень	0,5	0,5						1			2
	Тема 9	10 тиждень	0,5	0,5						1	4		6
	Тема 10	11 тиждень	0,5					1		1			2,5
	Тема 11	12 тиждень	0,5	0,5			1						2
	Тема 12	13 тиждень	0,5	1						5,5			7
	Тема 12	14 тиждень	0,5				1					6	7,5
Сума балів		7	5,5	1	2	3	2	4	10,5	4	8	13	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 12.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 12.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

13. Рекомендована література

13.1. Основна

1. Волков О. І. Економіка та організація інноваційної діяльності : підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 662 с.
2. Заблоцький Б. Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / Б. Ф. Заблоцький. – Львів : Новий світ, 2008. – 456 с.
3. Куліков П. М. Економіка та організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / П. М. Куліков, Д. О. Тищенко, Н. В. Кулешова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 248 с.
4. Йохна М. А. Економіка і організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / М. А. Йохна, В. В. Стадник. – К. : Видавничий центр "Академія", 2005. – 400 с.

13.2. Додаткова

5. Бажал Ю. М. Економічна теорія технологічних змін : навч. посіб. / Ю. М. Бажал. – К. : Заповіт, 1996. – 284 с.
6. Гриньов А. В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління / А. В. Гриньов. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 308 с.
7. Дудар Т. Г. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Т. Г. Дудар ; Терноп. нац. екон. ун-т – К. : ЦУЛ, 2009. – 254 с.
8. Кондратьев Н. Д. Проблемы экономической динамики / Н. Д. Кондратьев ; отв. ред. Л. И. Абалкин. – М. : Экономика, 1989. – 526 с.
9. Лепейко Т. І. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Т. І. Лепейко, В. О. Корда, С. В. Лукашов. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. – 440 с.
11. Инновационный менеджмент : учебник для вузов / С. Д. Ильенкова, Л. М. Гохберг, С. Ю. Ягудин и др. ; под ред. проф. С. Д. Ильенковой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 221 с.
12. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент : нав. посіб./ П. П. Микитюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.
13. Мониторинг научно-технической деятельности / А. С. Клепиков, В. В. Гордиевских, Е. Г. Чистякова и др. // Методы менеджмента качества. – 2004. – № 12. – С. 24–28.

14. Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / І. А. Павленко. – К. : КНЕУ, 2004. – 204 с.
15. Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / І. А. Павленко, Н. П. Гончарова, Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2002. – 150 с.
16. Про інноваційну діяльність : Закон України № 40-IV від 04.07. 2002 р. // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 36. – С. 266.
17. Про авторське право і суміжні права : Закон України № 3792-XII від 23.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 13. – Ст. 64.
18. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 1560-XII від 18.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 47. – Ст. 646.
19. Про іноземні інвестиції : Закон України № 2198-XII від 13.03.1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 26. – Ст. 357.
20. Про основи державної політики в сфері науки і науково-технічної діяльності : Закон України № 1977-XII від 25.03.1992 р. (зі змінами і доповненнями згідно з Законом 2261-IV від 16.12.2004 р.) // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 12. – Ст. 165.
21. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України № 3687–XII від 15.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 7. – Ст. 32.
22. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України № 3689-XII від 15.12.93 // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 7. – Ст. 36.
23. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України № 3688-XII від 15.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 7. – Ст. 34.
24. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України № 2623-III від 11.07.2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 48. – Ст. 253.
25. Про стандартизацію і сертифікацію: Декрет Кабінету Міністрів України № 46–93 від 10.05.1993 р. // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 16. – Ст. 128.
26. Федулова І. В. Дослідження інноваційної активності промислового підприємства / І. В. Федулова // Технічні та прикладні питання економіки. – 2010. – Вип. 26. – С. 121–127.
27. Череп А.В. Розвиток інноваційної діяльності в Україні в сучасних умовах / А. В. Череп, С. І. Васильєва // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 5, Т. 3. – С. 7.

28. Чумак Л. Ф. Інноваційна діяльність підприємства в сучасних умовах / Л. Ф. Чумак // Бізнес Інформ. – 2012. – № 12. – С. 209–212.

13.3. Інформаційні ресурси

29. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/nk>.

30. Регіони України : статистичний щорічник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

31. Статистика науки та інновацій: статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

32. Статистика України : науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

33. Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua/db/emitent.

34. Экономика и управление на предприятиях : научно-образовательный портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.eur.ru.

35. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент как система повышения конкурентоспособности [Электронный ресурс] / Р. А. Фатхутдинов. – Режим доступу : www.aup.ru.

13.4. Методичне забезпечення

36. Тести з навчальної дисципліни "Економіка й організація інноваційної діяльності" для студентів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" всіх форм навчання / укл. Д. О. Тищенко, Н. В. Кулешова, Г. В. Білоконенко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 81 с.

37. Тищенко Д. О. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з навчальної дисципліни "Економіка та організація інноваційної діяльності" [Електронний ресурс] / Д. О. Тищенко, Н. В. Кулешова. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=292>.

38. Тищенко Д. О. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни "Економіка та організація інноваційної діяльності" [Електронний ресурс] / О. Тищенко, Н. В. Кулешова. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=29237>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Економіка та організація інноваційної діяльності" за Національною рамкою кваліфікацій України

63

Складові компетентності, які формуються в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Уміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку					
Визначати найвагоміші чинники комерційної успішності продуктивних інновацій та її оцінку	Сутність поняття "інновація" та "інноваційний розвиток"	Становлення та розвиток теорії інновацій. Місце та роль інновацій у системі господарювання. Сучасні світові тенденції розвитку інновацій	Виявляти та оцінювати стимулюючі та дестимулюючі чинники комерційної успішності продуктивних інновацій. Здійснювати оцінку продуктивних інновацій за чинниками комерційної успішності	Презентувати результати оцінки продуктивних інновацій за чинниками комерційної успішності	Відповідальність за точну ідентифікацію чинників комерційної успішності продуктивних інновацій
Тема 2. Сутнісна характеристика інноваційних процесів					
Оцінювати рівень процесних інновацій за допомогою експертних оцінок	Сутність поняття "інноваційної діяльності". Види інновацій	Сутність сфери інноваційної діяльності. Система класифікації інновацій. Життєвий цикл інновацій	Аналізувати характеристики інновацій. Формувати рейтинг процесних інновацій за допомогою бальних оцінок експертів. Оцінювати погодженість думок експертів (коефіцієнт конкордації)	Здатність до групової взаємодії при визначенні процесних інновацій за допомогою експертних оцінок	Відповідальність за точність та коректність результатів

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Особливості процесу створення та формування попиту на інновації					
Здійснювати оцінку регіонів України за інноваційним рівнем їх розвитку	Сутність поняття "попиту" на інноваційні продукти. Процес формування попиту на інноваційні продукти. Види чинників попиту на інноваційні продукти	Сутність попиту на інновації та засоби його відображення. Внутрішні та зовнішні чинники попиту на інноваційні продукти. Умови, за яких інновація стає товаром	Визначати основні стимулюючі та дестимулюючі серед вибраних чинники інноваційного розвитку регіонів України. Розраховувати інтегральний показник інноваційного розвитку регіонів України за допомогою методів таксономії. Розробляти сценарії інноваційного розвитку регіонів	Здатність до групової взаємодії при формуванні інформаційного простору ознак інноваційного розвитку регіонів України. Презентувати результати рейтингової оцінки інноваційного розвитку регіонів України	Приймати ефективні управлінські рішення щодо розробки сценаріїв інноваційного розвитку регіонів та відповідати за точність й коректність результатів
Тема 4. Інноваційна політика фірми					
Здійснювати вибір та обґрунтовувати вид стратегії інноваційного розвитку підприємства	Сутність поняття "інноваційна політика". Сутність поняття "стратегія"	Сутність та складові елементи інноваційної політики фірми. Розроблення інноваційної стратегії. Види інноваційних стратегій та їх співвідношення	Визначати комплексну оцінку якісного рівня інновацій підприємств. Визначати магістральний напрямок розвитку галузі за якісним рівнем інновацій підприємств. Оцінювати позиції підприємств за якісним рівнем інновацій. Здійснювати кластеризацію підприємств за якісним рівнем інновацій	Ефективна групова взаємодія з метою розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства	Приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів до формування стратегії інноваційного розвитку підприємства

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства і продукції					
Визначати напрями технологічного розвитку за допомогою S-подібних кривих	Сутність поняття "техніко-технологічної бази підприємства і її продукції". Сутність поняття "технічний розвиток"	Техніка і технологія як складові техніко-технологічної бази підприємства. Технічний розвиток і показники технічного рівня підприємства. Напрями відтворення техніко-технологічної бази підприємства	Формувати перелік кількісної інформації щодо розвитку технології. Будувати S-подібну криву технології за допомогою моделі Гартмана. Аналізувати життєвий цикл технології	Здатність аргументувати власну позицію щодо аналізу життєвого циклу технології	Приймати ефективні управлінські рішення щодо розробки напрямків технологічного розвитку підприємства
Тема 6. Система управління інноваційними процесами					
Проводити аналіз системи управління інноваційними процесами та оцінювати її ефективність	Сутність поняття "інноваційний процес". Критерії вибору організаційних структур управління інноваційною діяльністю	Особливості менеджменту на стадіях життєвого циклу інновацій. Ключові аспекти оперативного менеджменту. Основні критерії вибору організаційних структур управління інноваційною діяльністю	Аналізувати системи управління інноваційними процесами на певних підприємствах. Здійснювати оцінки ефективності системи управління інноваційними процесами на певних підприємствах	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Приймати ефективні управлінські рішення щодо управління інноваційними процесами на підприємстві
Тема 7. Сучасні організаційні форми реалізації інновацій					
Обґрунтовувати процес планування і контролю інноваційної діяльності на підприємстві	Сутність поняття "наукова та науково-технічна діяльність". Складові ринкової інфраструктури	Венчурне підприємництво: сутність, види, особливості організації та функціонування. Організаційні форми інноваційної діяльності	Досліджувати передовий досвід організації інноваційної діяльності підприємства за принципами венчурного бізнесу, та	Презентувати результати планування і контролю інноваційної діяльності на підприємстві	Приймати рішення у складних умовах, що потребують зосередженості в процесі планування інноваційної діяльності

1	2	3	4	5	6
	та сутність процесу планування	(бізнес-інкубатори, інноваційні центри, науково-технічні парки, технополіси, науково-технічні альянси, консорціуми): особливості організації та функціонування, вітчизняний та іноземний досвід їх реалізації	розробляти рекомендації щодо вибору прийнятної форми венчурного підприємництва. Досліджувати передовий досвід функціонування організаційних форм інтеграції наукової та виробничої діяльності з метою пошуку можливостей та забезпечення умов для реалізації ефективної інноваційної діяльності		
Тема 8. Фінансування інноваційних процесів					
Проводити відбір, оцінки найкращих інноваційних пропозицій, та визначати оптимальні інструменти їх фінансування	Сутність поняття "проект" та "вартість проекту". Види та джерела фінансування проектів підприємства	Види фінансування інноваційних проектів (за різними джерелами). Сутність ризикового фінансування інноваційної діяльності на базі венчурного капіталу (особливості за видами). Сутність лізингового фінансування інноваційної діяльності (особливості за видами)	Визначати, досліджувати та аналізувати ризики, пов'язані з розробкою та впровадженням нововведень (за різними критеріями). Розробляти економічне обґрунтування інноваційних проектів. Визначати оптимальні схеми фінансування інноваційних проектів	Здатність до аргументації власної думки щодо дослідження та аналізу ризиків інноваційної діяльності. Презентувати результати щодо економічного обґрунтування інноваційних проектів	Відповідальність за точність та коректність економічного обґрунтування інноваційних проектів

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Державне регулювання інноваційної діяльності					
Визначати ефективні інструменти та засоби державної інноваційної політики, та їх застосовувати при організації інноваційної діяльності підприємства	Сутність, види та інструменти державного регулювання	Сутність, принципи, типи, види державної інноваційної політики. Інструменти та засоби державної підтримки інноваційної діяльності	Визначати та аналізувати чинники позитивного і негативного впливу держави на інноваційну активність підприємства. Оцінювати існуючі інструменти державної підтримки інноваційної діяльності, та розробляти рекомендації щодо обрання релевантних форм державної підтримки інноваційної політики підприємства	Здатність до групової взаємодії при формуванні релевантних форм державної підтримки інноваційної політики підприємства	Управління комплексними діями щодо застосування засобів державної інноваційної політики при організації інноваційної діяльності підприємства
Тема 10. Стимулювання інноваційної діяльності					
Розробляти рекомендації щодо стимулювання творчої діяльності та інноваційної активності персоналу підприємства. Розраховувати суми ліцензійних платежів та визначати вартість ліцензійної угоди	Сутність мотивації. Знання основних теорій змісту та процесу мотивації. Матеріальні та нематеріальні форми стимулювання до творчої діяльності. Інтелектуальний	Типологія трудової мотивації до творчої діяльності. Форми і методи стимулювання інноваційної діяльності в організації. Системи стимулювання вищого менеджменту організацій до інноваційно-активної поведінки. Фінансові та нефінансові винагороди співробітникам підприємства	Визначати умови, та оцінювати вплив чинників на інноваційну активність та креативну поведінку персоналу. Досліджувати систему мотивації до творчої інноваційної діяльності, визначати та обирати ефективні інструменти стимулювання під час розробки інноваційної політики.	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо стимулювання творчої діяльності та інноваційної активності персоналу підприємства. Презентувати результати щодо розрахунків суми ліцензійних платежів, та вартості ліцензійної	Управління комплексними діями щодо стимулювання інноваційної діяльності

1	2	3	4	5	6
	продукт та права інтелектуальної власності. Ліцензування та патентування	за активне впровадження технологічних, продуктових чи ринкових новацій. Форми правового захисту продуктів інтелектуальної діяльності. Методи оцінки вартості ліцензії. Способи здійснення ліцензійних платежів	Визначати залежність між процесом мотивації персоналу до нововведень та кінцевими результатами інноваційної діяльності організації. Визначати види ліцензії, строк дії угоди, обирати умови ліцензійної угоди, розраховувати суми ліцензійних платежів, та вартість ліцензійної угоди, оцінювати ефективність придбання ліцензії	угоди, оцінки ефективності придбання ліцензії	
Тема 11. Моніторинг інновацій					
Організувати та проводити моніторинг науково-технічної та інноваційної діяльності	Сутність моніторингу як форми спостереження та контролю. Нововведення (за формами). Джерела інформації про інновації	Зміст та завдання моніторингу науково-технічної та інноваційної діяльності. Джерела інноваційних можливостей та критерії перспективності нововведень	Визначати та обирати джерела інформації для розробки нових продуктів. Здійснювати пошук, збирати, аналізувати, систематизувати інформацію про науково-технічну та інноваційну діяльність за статистичними показниками розвитку	Здатність до аргументації власної позиції щодо визначення інноваційних можливостей та оцінювання перспективності нововведень. Презентувати результати використання міжнародного патентного класифікатора	Приймати рішення у складних умовах, що потребують нових та оригінальних підходів до пошуку та систематизації інформації

1	2	3	4	5	6
			<p>сфери досліджень і розробок, формами статистичної звітності інноваційної діяльності підприємств промисловості, даними патентної статистики, за даними в наукових публікаціях.</p> <p>Обирати методи моніторингу реалізації інноваційного проекту.</p> <p>Визначати інноваційні можливості та оцінювати перспективність нововведень</p>		
Тема 12. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності фірми					
Здійснювати комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства	Сутність та види ефекту. Система показників економічної та соціальної ефективності проектів	Види ефекту від реалізації інновацій. Система показників оцінки інноваційної діяльності підприємства. Методи оцінки економічної ефективності інноваційних проектів. Методи оцінки соціальної ефективності інноваційних проектів	Визначати ефект від реалізації інновацій (за напрямками аналізу). Проводити дослідження та оцінку інноваційної діяльності підприємства за системою показників з метою кількісного та якісного аналізу факторів, що перешкоджають впровадженню	Презентувати результати комплексного оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства	Відповідальність за точність та коректність результатів. Приймати ефективні управлінські рішення щодо доцільності та перспективності нововведень за показниками економічної та соціальної ефективності інноваційних проектів

Закінчення додатка А
Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5	6
			інновацій та стриму- ють інноваційну актив- ність підприємства. Обґрунтовувати до- цільність та перспек- тивність нововведень за показниками еко- номічної та соціальної ефективності іннова- ційних проектів		

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	14
5. Теми та плани семінарських занять.....	17
6. Теми практичних занять	18
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	19
7. Теми лабораторних занять.....	26
8. Самостійна робота студентів	27
8.1. Індивідуальне науково-дослідне завдання	31
8.2. Контрольні запитання для самодіагностики	34
9. Індивідуально-консультативна робота	39
10. Методи навчання	39
11. Методи контролю	44
12. Розподіл балів, які отримують студенти	53
13. Рекомендована література.....	60
13.1. Основна	60
13.2. Додаткова	60
13.3. Інформаційні ресурси.....	62
13.4. Методичне забезпечення	62
Додатки.....	63

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ"**

**для студентів напряму підготовки
6.030504 "Економіка підприємства"
всіх форм навчання**

Укладачі: **Тишенко Дмитро Олександрович**
Кулешова Наталя Вадимівна

Відповідальний за випуск *Афанасьєв М. В.*

Редактор *Промський М. Н.*

Коректор *Маркова Т. А.*

План 2015 р. Поз. № 136.

Підп. до друку 27.07.2015 р. Формат 60 x 90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 4,5. Обл.-вид. арк. 5,63. Тираж 20 пр. Зам. № 119.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Леніна, 9-А

---

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*